

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بحث در مسئله ۲۲ بود صاحب عروة در این مسئله فرموده اند (مسئله ۲۲):
 لو نوى القطع أو القاطع فى الصوم الواجب المعين بطل صومه ، سواء
 نواهما من حينه أو فيما يأتى ، وكذا لو تردد ، نعم لو كان تردده من
 جهة الشك فى بطلان صومه و عدمه لعروض عارض لم يبطل و إن
 استمر ذلك إلى أن يسأل ، و لا فرق فى البطلان بنية القطع أو القاطع
 أو التردد بين أن يرجع إلى نية الصوم قبل الزوال أم لا ، و أما فى
 غير الواجب المعين فيصح لو رجع قبل الزوال .

دیروز عرض کردیم که این مسئله هم در بین ما امامیه محل خلاف است و هم
 در بین عامه محل خلاف است و گفتیم که شیخ طوسی در مبسوط و خلاف و
 محقق در معتبر و شرایع و علامه در منتهی فرموده اند که نیت قطع و قاطع
 صوم را باطل نمی کند و عرض کردیم که شما برای پی بردن به اقوال عامه به
 خلاف مراجعه کنید و برای پی بردن به اقوال امامیه به مختلف الشیعه مراجعه
 کنید . صاحب عروة در عروة گفته اند که نیت قطع و قاطع هر دو مبطل صوم
 می باشند و شراح عروة من جمله آقای خوئی و حکیم و شیخ محمد تقی
 آملی هم می گویند که صوم را باطل می کند ، حضرت امام رضوان الله علیه
 هم در حاشیه عروة و هم در تحریر الوسيله بین نیت قطع و قاطع تفصیل داده
 اند و فرموده اند : « قد مر أن الاقوى عدم بطلانه بنية القاطع و إن كانت
 مستلزمة لنية القطع تبعاً نعم لو نوى القاطع و توجهه الى الاستلزام و
 نوى القطع استقلالاً بطل على الاقوى » اینها اقوالی بودند که در مسئله
 وجود داشتند .

دیروز گفتیم چند مطلب در اینجا وجود دارد که باید عرض کنیم مطلب اول
 این بود که ما صوم را چگونه باید معنی کنیم؟ مثل آیت الله خوئی معنی کنیم
 که قائل به این است که صوم یعنی نیت خودداری و امساک از مفرطات از
 طلوع فجر تا غروب آفتاب که از طلوع فجر تا غروب آفتاب آنات و ساعات
 متعددی وجود دارد که تمامی آنها با هم ارتباط دارند و در حقیقت شارع یک
 مطلوب دارد و یک وحدت اعتباریه ای بین آنات و ساعات وجود دارد و آن
 مطلوب واحد آن است که در کل این وقت نیت امساک و خودداری وجود
 داشته باشد و این به طور عام مجموعی می باشد که اگر یک لحظه تخلف
 بوجود بیاید این کل بهم خورده و اگر کل بهم خورد صوم باطل می شود ،
 ایشان صوم را به این صورت که عرض شد معنی می کند فلذا نیت قطع و

قاطع را مبطل صوم می داند . در مقابل ایشان صاحب جواهر که البته ایشان
 هم مثل امام رضوان الله علیه از مفضلین می باشد فرموده اند که ما دلیلی
 نداریم که در کل این آنات نیت لازم باشد بله در اول فجر باید نیت باشد اما
 چه کسی گفته که باید در کل آنات این نیت باشد؟ بلکه همینقدر که عرفاً
 بگویند که این شخص نیت روزه گرفتن داشته کافی است . یک معنی دیگری
 هم برای صوم وجود دارد و آن اینکه صوم یعنی ترک مفطرات و مادامی که
 مفطری را مرتکب نشده اگر چه نیت قطع یا قاطع کرده ولی صومش باطل
 نمی شود یعنی بگوئیم که در روایات ما مبطلات و مفطرات ذکر شده مثل
 خوردن و آشامیدن و سر زیر آب فرو بردن و... و مادامی که ما مرتکب این
 مبطلات نشده ایم صوممان صحیح است اگر چه نیت قطع یا قاطع کرده باشیم
 . خوب حالا برای روشن شدن این مطلب بنده عرض می کنم که اولاً اینکه
 در هیچیک از روایاتی که مربوط به مفطرات است نامی و نشانی و اثری از
 نیت قطع یا قاطع دیده نمی شود و اگر نیت قطع یا قاطع موجب بطلان صوم
 بود باید گفته می شد در حالی که این طور نیست و ثانیاً در بسیاری از
 روایات که مربوط به واجب غیر معین بود و قبلاً خواندیم آمده بود که کسی
 که روزه قضا و کفاره و نذر غیر معین و امثال اینها دارد ما لم یفطر و لم یأكل
 تا ظهر می تواند قصد کند و روزه آن روزش صحیح است پس معلوم می شود
 آن چیزی که در نظر شرع روزه را به هم می زند اکل و شرب و جماع و
 امثالهم از مفطرات می باشد و در بسیاری از روایاتی که مربوط به واجب غیر
 معین می باشد فقط همین مطلب ذکر شده فلذا معلوم می شود که قوام روزه به
 ترک مفطرات مذکور در روایات می باشد و تا چندی که این مفطرات واقع
 نشده اند روزه باقی می باشد یعنی در روایات ما ترک مفطرات را مقوم روزه
 دانسته اند و اگر ترک نیت قطع و قاطع هم مقوم روزه بود باید در روایات
 بیان می شد و چون بیان نشده معلوم می شود که قوام روزه تنها به ترک
 مفطرات می باشد و ثالثاً اگر نیت قطع یا قاطع باعث بطلان صوم باشد لازم
 است که بطلان صوم را به ایندو نسبت بدهند نه به خوردن و آشامیدن و
 غیرهما من المفطرات یعنی اگر کسی قصد کرد که آب بخورد و بعد رفت و
 آب خورد در اینجا روزه اش به چه وسیله ای باطل شده است آیا با نیت قطع
 روزه اش به هم خورده یا با خوردن آب؟ فلذا کسانی که می گویند نیت قطع
 و قاطع مبطل است همیشه باید بطلان را از جهت نیت قطع و قاطع بدانند نه از
 جهت خوردن و آشامیدن چونکه قبل از خوردن قصد کرده و به مجرد قصد
 کردن دیگر روزه نمی باشد ، خوب این مطلب بعید است چون در روایات ما
 همیشه بطلان صوم به مفطرات (اکل و شرب و...) نسبت داده می شود نه به
 نیت قطع و قاطع ، و رابعاً اینکه شکی

صاحب جواهر و حضرت امام رضوان الله علیه قائلند که نیت قطع مبطل است ولی نیت قاطع مبطل نمی باشد چرا؟ چونکه نیت قطع آن است که نیت می کند از حالا من از صوم خارج شدم و صائم نیستم ولی نیت قاطع این است که مثلاً می گوید من بروم نان بخرم و بیاورم و بخورم و وقتی که حرکت کرد و رفت برای خریدن نان اگر در بین راه کسی به او بگوید که آیا روزه هستی؟ می گوید بله فعلاً روزه هستم تا بروم نان بخرم و بخورم یعنی وقتی که آمد به خانه و شروع به خوردن کرد روزه اش باطل می شود پس نیت قاطع مبطل نمی باشد بر خلاف نیت قطع که مبطل صوم است بنابراین حضرت امام رضوان الله علیه و صاحب جواهر قائل به تفصیل هستند که البته بنده این مطلب را قبول ندارم

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و اله الطاهرین

نیست اگر عزم به عدم (نیت قطع و قاطع) چند ساعت دوام پیدا کند در ارتکاز و عرف متشرعه دیگر این شخص را روزه دار به حساب نمی آورند، این چهار مطلبی بود که عرض کردیم تا اینکه مطلب روشن شود.

خوب در میان فقهای ما حاج آقا رضای همدانی نیت قطع و قاطع را باطل نمی داند و همچنین شیخ انصاری در کتاب صومش نیت قطع و قاطع را باطل نمی داند، صاحب جواهر مثل امام رضوان الله علیه بین قطع و قاطع تفصیل می دهد یعنی نیت قطع را مبطل صوم می داند ولی نیت قاطع را مبطل صوم نمی داند، خلاصه همانطور که عرض کردیم بحث بر می گردد به اینکه ما و شما با توجه به روایات و آیات صوم را چگونه معنی کنیم، آیا معنی روزه این است که از طلوع فجر تا غروب را ما یک کلی حساب کنیم که وحدت دارد یعنی کلی است که متشکل از اجزائی می باشد و در هر جزئی از اجزائش نیت معتبر می باشد، پس باید ببینیم نیت طریقتی دارد یا موضوعیت دارد که البته این طور که ایشان (آقای خوئی) فرموده اند نیت موضوعیت دارد یعنی می گویند که قصد عدم ارتکاب مفطرات باید باقی باشد و از طلوع فجر تا غروب آفتاب در تمامی آنات و ساعات دوام داشته باشد و این تمام آنات و ساعات یک چیز هستند و وحدت اعتباری دارند فلذا اگر یک لحظه قصدش کنار رفت روزه اش باطل است، بنابراین آیا ما باید صوم را به این صورت که عرض شد بیان کنیم یا اینکه بگوئیم صوم یعنی قصد ترک مفطرات از طلوع فجر تا غروب و قصد هم طریقتی دارد نه موضوعیت که خوب در اینجا شخص واقعاً ترک کرده و مرتکب مفطری نشده اگر چه مثلاً ۵ دقیقه نیت کرده که من روزه نیستم ولی مفطری انجام نداده یعنی فقط قصد قطع و قاطع کرده و در عرف متشرعه هم چنین شخصی روزه دار به حساب آمده، در واقع کسانی که صوم را به این صورت معنی کرده اند می گویند که شارع از ما خواسته که از طلوع فجر نیت کنیم تا غروب چه چیزی را؟ ترک اکل و شرب و دیگر مفطرات را و در نیت من این طور نبوده که در هر لحظه ای این نیت باشد بلکه همینقدر که در اول طلوع فجر نیت کردیم کافی است، و نیت در اینجا موضوعیت ندارد بلکه طریقتی دارد برخلاف آقای خوئی که می گفتند نیت موضوعیت دارد.

بنده در اینجا بر عروة حاشیه ای ندارم ولی حالا می بینم که مطلب صاحب عروة که فرموده اند نیت قطع و قاطع حتی برای یک لحظه مبطل صوم است به این آسانی نیست چونکه با توجه به روایات و اقوال فقها مثل حاج آقا رضای همدانی و شیخ انصاری که گفته اند نیت قطع و قاطع مبطل صوم نیست به این آسانی نمی توانیم حرف صاحب عروة را قبول کنیم، خلاصه اینکه دلیل قوی بر بطلان صوم توسط نیت قطع و قاطع نداریم اگر چه احتیاط موافق با قول صاحب عروة و تابعین ایشان می باشد.